

ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ¹ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΚΕΙΜΕΝΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΕ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 15 ΕΤΩΝ

Αθήνα, 20.05.2026

Προς:

Πρωθυπουργό της Ελληνικής Δημοκρατίας, κ. Μητσοτάκη

Υπουργό Υγείας, κ. Γεωργιάδη,

Υπουργό Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης, κ. Παπαστεργίου,

Υπουργό Δικαιοσύνης, κ. Φλωρίδη,

Υπουργό Επικρατείας, κ. Σκέρτσο

Υπόψη:

Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού κα. Ζαχαράκη

Υπουργό Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, κ. Μιχαηλίδου

A.Εισαγωγή

Οι κάτωθι 25² φορείς, υπογράφουμε και απευθύνουμε σε εσάς την παρούσα επιστολή προκειμένου να εκφράσουμε τους τεκμηριωμένους προβληματισμούς μας αναφορικά με την προτεινόμενη επιβολή απαγόρευσης πρόσβασης σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης για παιδιά κάτω των 15 ετών εντός της ελληνικής επικράτειας, όπως αυτή [ανακοινώθηκε](#) στις 8 Απριλίου 2026 και [δημοσιεύθηκε](#) στο πλαίσιο της διαδικασίας TRIS στη σχετική πλατφόρμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις 12 Μαΐου 2026.

Αντιλαμβανόμαστε ότι η εν λόγω νομοθετική πρωτοβουλία σας έχει ως αφετηρία εύλογες ανησυχίες. Ωστόσο, νομοθετικές πρωτοβουλίες που επικεντρώνονται σε οριζόντιες απαγορεύσεις με μόνο κριτήριο την ηλικία, θέτουν σοβαρά ερωτήματα αναλογικότητας, δυσμενών επιπτώσεων στα Δικαιώματα του Παιδιού και στα Δικαιώματα του συνόλου του πληθυσμού και εν τέλει, επιστημονικής τεκμηρίωσης. Έντονοι προβληματισμοί για τις οριζόντιες αυτές απαγορεύσεις έχουν εκφραστεί διαχρονικά, μεταξύ άλλων, από:

- [Τον Επίτροπο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου,](#)
- [Περισσότερους από 400 ακαδημαϊκούς & ειδικούς στον τομέα της πληροφορικής,](#)

¹ Σημείωση: Η κύρια επιστολή συνοδεύεται και από παράρτημα, που επεξηγεί με περισσότερες λεπτομέρειες τους 10 προβληματισμούς που χρησιμοποιούνται στην ενότητα Γ.

² Οι φορείς Electronic Frontier Foundation και Defend Digital Me, συνυπέγραψαν την κοινή επιστολή μία ημέρα μετά την κατάθεσή της, σε ένδειξη υποστήριξης της δράσης, και συγκεκριμένα στις 20.05.2026.

- Εγνωσμένου κύρους επιστημονικούς φορείς, όπως οι Εθνικές Ακαδημίες Επιστημών, Μηχανικής και Ιατρικής ([NASEM](#)), το διεθνές δίκτυο [EU Kids Online του LSE](#), και το κορυφαίο επιστημονικό περιοδικό ψηφιακής υγείας και πληροφορικής [The Lancet Digital Health](#)
- Το [Eurochild](#), το μεγαλύτερο δίκτυο οργανώσεων και φυσικών προσώπων στην Ευρώπη που δραστηριοποιούνται υπέρ των παιδιών,
- Μία συμμαχία [42 οργανώσεων](#) προστασίας παιδιών και διαδικτυακής ασφάλειας, και
- Μία συμμαχία [28 οργανώσεων](#) νεολαίας από όλη την Ευρώπη, μεταξύ των οποίων και το Ελληνικό Συμβούλιο Νεολαίας, καθώς και η European Digital Rights (EDRI).

Η επιτυχία των νομικών πλαισίων για την προστασία των παιδιών κάτω των 15 ετών στον ψηφιακό κόσμο **δεν θα πρέπει να αποτιμάται με βάση τον αριθμό όσων αποκλείονται**, αλλά από το κατά πόσο **διασφαλίζεται** η πρόσβασή τους σε ασφαλή περιβάλλοντα που **ανταποκρίνονται** στις πραγματικές τους ανάγκες.

Η απαγόρευση της πρόσβασης των ανηλίκων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν εξαλείφει τους κινδύνους που αυτοί αντιμετωπίζουν στο διαδίκτυο. Αντιθέτως, απλώς αναβάλλει την έκθεσή τους σε μη ασφαλή και επιβλαβή περιβάλλοντα, ενώ η υποκείμενη βλάβη σε αυτά παραμένει αθεράπευτη.

B.Σύντομη παράθεση των προβληματισμών μας αναφορικά με τη νομοθετική πρωτοβουλία σας

Παραθέτουμε δέκα (10) προβληματισμούς που ανακύπτουν από την προτεινόμενη ρύθμιση, ενώ στο Παράρτημα της επιστολής τους επεξηγούμε περαιτέρω:

(1) Η Έκταση εφαρμογής του μέτρου αφορά το σύνολο των χρηστών, ανεξαρτήτου ηλικίας

Η προτεινόμενη απαγόρευση δεν επηρεάζει μόνο τα παιδιά κάτω των 15 ετών. Με βάση το Δελτίο Τύπου και ειδικότερα το [κείμενο ερωτοαπαντήσεων](#) του Υπουργείου Υγείας «κατά την εφαρμογή του νόμου, οι πλατφόρμες θα χρειαστεί να προχωρήσουν σε ένα σενάριο “επανεπαλήθευσης” ηλικίας (re-verification) όλων των λογαριασμών στην Ελλάδα, έτσι ώστε λογαριασμοί με δηλωμένη ηλικία διαφορετική της πραγματικής και κάτω των ορίων που έχουν τεθεί, να αποκλειστούν από τη χρήση Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης». Στην [συνέντευξη τύπου](#), ο κ. Παπαστεργίου αναφέρει (39:00 επόμενα) ότι αυτή η επανεπαλήθευση θα καταστεί δυνατή από τις πλατφόρμες μέσω εργαλείων, όπως αλγορίθμων. Βεβαίως, οι εταιρείες τεχνολογίας συλλέγουν τα δεδομένα μας εδώ και χρόνια, για διαφημιστικούς σκοπούς. Ωστόσο, η εξέλιξη αυτή προχωρά ένα βήμα παραπέρα. Η προτεινόμενη νομοθεσία μετατρέπει μια έως σήμερα πρακτική εμπορικής εκμετάλλευσης δεδομένων (και συγκεκριμένα την πρακτική της συλλογής δεδομένων για την κατάρτιση προφίλ ηλικιακής ομάδας) σε μία απόλυτη υποχρέωση των παρόχων μέσων κοινωνικής δικτύωσης, από την οποία μάλιστα εξαρτάται πλέον και η δυνατότητα διατήρησης της πρόσβασης των χρηστών τους στις υπηρεσίες που προσφέρουν. Κατ’ αυτόν τον τρόπο, η επιτήρηση των χρηστών και η υποχρέωση κατάρτισης προφίλ, παύει να αποτελεί παρεπόμενο φαινόμενο των εμπορικών πρακτικών συγκεκριμένων κολοσσών του διαδικτύου και τείνει να καταστεί δομικό χαρακτηριστικό της διατήρησης της εισόδου στον ψηφιακό χώρο.

Επίσης, όπως αναφέρουν περισσότεροι από 400 ακαδημαϊκοί και ειδικοί στον τομέα των ηλεκτρονικών υπηρεσιών [με κοινή τους επιστολή](#), η χρήση ψηφιακών πορτοφολιών επιβεβαίωσης ηλικίας για την είσοδο σε ψηφιακές πλατφόρμες, ακόμη και εάν τώρα συνοδεύεται από μέτρα που ενισχύουν την ιδιωτικότητα, μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικές προκλήσεις για την ανωνυμία στο διαδίκτυο στο μέλλον. Σε συνέντευξη στο [inside story](#), ένας από τους κορυφαίους κρυπτογράφους διεθνώς, ο Καθηγητής Bart Preneel αναφέρει χαρακτηριστικά: «προοδευτικά όλες οι υπηρεσίες στο internet σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα αποκτήσουν ένα εμπόδιο εισόδου, επομένως οι συνέπειες θα είναι τεράστιες για όλους. [...] Αν θες να ξεφορτωθείς την ανωνυμία στο διαδίκτυο πρώτα πρέπει να βάλεις μια “πύρρα” σε κάθε υπηρεσία, διότι το διαδίκτυο τώρα δεν έχει “πύρρες”. Ξεκινάς λοιπόν με μια “πύρρα” και με μια κρατικά ελεγχόμενη εφαρμογή και στο μέλλον δεν είναι δύσκολο να ενημερωθεί αυτή η εφαρμογή με τρόπο που μπορεί να αποκαλυφθεί η ταυτότητα [του χρήστη]». Επομένως, καθώς η πρόσβαση σε υπηρεσίες θα εξαρτάται από προηγούμενη επαλήθευση ταυτότητας μέσω συγκεκριμένων «πυλών εισόδου», όπως εν προκειμένω ψηφιακών πορτοφολιών, η εξέλιξη αυτή δύναται να οδηγήσει, όχι μόνο σε περιορισμό της ανωνυμίας, αλλά και σε αναδιαμόρφωση της ίδιας της αρχιτεκτονικής του διαδικτύου, με δυνητικά εκτεταμένες αρνητικές συνέπειες για τα θεμελιώδη δικαιώματα στον ψηφιακό χώρο.

(2) Αδιαφανής διαχείριση της σχετικής εισήγησης της αρμόδιας επιτροπής του Κεντρικού Συμβουλίου Υγείας (ΚΕΣΥ)

Κατόπιν αιτήματος από το υπουργείο Υγείας, η αρμόδια Επιτροπή Ψυχικής Υγείας (ΕΨΥ) του ΚΕΣΥ όρισε τετραμελή ομάδα εμπειρογνομόνων, με πρόεδρο τον διακεκριμένο Δρ. Στριγγάρη, για εισήγηση οδηγιών ως προς «τη χρήση smartphones και κοινωνικών δικτύων από ανήλικους έως 13 ετών». Η ομάδα εμπειρογνομόνων παρέδωσε τεκμηριωμένη εισήγηση στις 20 Μαρτίου 2026, ενώ υπήρξε ομόφωνη έγκρισή αυτής από την ΕΨΥ, και παραπομπή της στην Ολομέλεια του ΚΕΣΥ. Ξαφνικά ωστόσο, παρεμβλήθηκε η ανακοίνωσή του μέτρου στις 8 Απριλίου, όπου δεν υπήρξε σχολιασμός των επιχειρημάτων, ή ακόμη και απλή αναγνώριση της ύπαρξης της επίμαχης εισήγησης. Η γνωμοδότηση δεν είναι δεσμευτική για την κυβέρνηση, ωστόσο στην παρούσα περίπτωση φαίνεται να μην ελήφθη καν υπόψιν. Ο Δρ. Στριγγάρης έχει [συνοψίσει](#) τα γεγονότα σε σχετική ανάρτησή του. Το επόμενο σημείο (3), κάνει ιδιαίτερη αναφορά στο περιεχόμενο της εν λόγω εισήγησης.

(3) Απουσία συμμετοχικής και τεκμηριωμένης νομοθέτησης

Δυστυχώς το μέτρο, δεν τηρεί την αρχή της συμμετοχικής νομοθέτησης, καθώς δεν έχει πλαισιωθεί από εμπλοκή πολιτών και φορέων κατά τη νομοπαρασκευαστική διαδικασία. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που είναι δημόσια διαθέσιμες, δεν έχουν αξιοποιηθεί εργαλεία συλλογής απόψεων, όπως δημόσιες διαβουλεύσεις ή ερωτηματολόγια, ούτε έχουν διοργανωθεί θεματικές συναντήσεις ή συσκέψεις με τη συμμετοχή αρμόδιων φορέων, ειδικών, ακαδημαϊκών, της κοινωνίας των πολιτών και των ιδίων των παιδιών, όπως άλλωστε προβλέπεται και από το άρθρο 12 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Ν. 2101/1992 – εφεξής Σύμβασης), το οποίο έχει δεσμευτική ισχύ για το Ελληνικό Κράτος.

Επίσης, δεν γίνεται σεβαστή η αρχή της τεκμηριωμένης νομοθέτησης. Συγκεκριμένα, η ανάπτυξη και εφαρμογή ενός τέτοιου μέτρου δεν δύναται να θεωρηθεί δικαιολογημένη, εάν δεν αποδεικνύεται με σαφήνεια ότι τα προσδοκώμενα οφέλη υπερτερούν ουσιωδώς των ενδεχόμενων επιβλαβών συνεπειών. Αδιαμφισβήτητα, θα πρέπει να αναγνωριστούν συγκεκριμένες κλινικές και ψυχοκοινωνικές παρατηρήσεις αναφορικά με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι οποίες σχετίζονται με τη συναισθηματική ευερεθιστότητα και επιθετικότητα, την αποσύνδεση από την εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς και την εικόνα σώματος και τη διαμόρφωση της ταυτότητας των παιδιών. Ωστόσο, όπως αναπτύχθηκε ανωτέρω (σημείο 2), η μόνη σχετική εισήγηση εμπειρογνομόνων του ΚΕΣΥ φαίνεται να μη λήφθηκε υπόψιν από τους νομοθέτες. Συγκεκριμένα, σε [σχετική συνέντευξη](#) του στο inside story, ο Δρ. Στριγγάρης αναφέρει ότι η εισήγηση ανέλυε διεξοδικά πως η συναίνεση στην διεθνή βιβλιογραφία αυτή τη στιγμή είναι ότι στον γενικό πληθυσμό παιδιών και εφήβων δεν έχει καταδειχθεί επαρκώς η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ χρήσης social media και ψυχικής υγείας. Συνεχίζει δε ότι, σύμφωνα με την αρχή της προφύλαξης, ο νομοθέτης δύναται να λάβει μέτρα ακόμη και όταν δεν μπορεί να αποδειχθεί πλήρως η αιτιώδης συνάφεια. Ωστόσο, στο σημείο αυτό ανακύπτει το ζήτημα της αναλογικότητας, η οποία αποκτά ιδιαίτερη σημασία υπό το πρίσμα των σύγχρονων συνθηκών, καθώς ζούμε σε μια ψηφιακή εποχή, όπου τα παιδιά καλούνται να εξοικειωθούν με τον ψηφιακό κόσμο, ο οποίος αποτελεί πλέον αναπόσπαστο μέρος της δημόσιας σφαίρας. Κατά συνέπεια, η εισήγηση κατέληγε στο συμπέρασμα πως η επιβολή γενικευμένων απαγορεύσεων ενδέχεται να οδηγήσει σε απρόβλεπτες και ενδεχομένως δυσμενείς συνέπειες για τα παιδιά. Για τον λόγο αυτό, επισημάνθηκε στην εισήγησή από τους εμπειρογνώμονες ότι θα πρέπει να εξεταστούν προσεκτικά οι εξελίξεις σε χώρες όπως η Αυστραλία και να υπάρξει αναμονή για την εξαγωγή αξιόπιστων δεδομένων πριν από τη λήψη οριστικών αποφάσεων. Τέλος, κάθε προτεινόμενο μέτρο θα πρέπει να συνοδεύεται από πρόβλεψη για συστηματική επιστημονική αξιολόγηση του αντίκτυπού του. Παρότι η εγχώρια έρευνα παραμένει περιορισμένη, όπως αναδείχθηκε ήδη ανωτέρω, η διεθνής εμπειρία από χώρες όπως η Αυστραλία και το Ηνωμένο Βασίλειο μπορεί να προσφέρει χρήσιμα συγκριτικά δεδομένα για την αξιολόγηση αντίστοιχων πολιτικών.

(4) Κοινωνικοοικονομικός αποκλεισμός και ασυμβατότητα με την αρχή της μη διάκρισης

Οι υφιστάμενες μέθοδοι επαλήθευσης ηλικίας προϋποθέτουν, κατά κανόνα, τη χρήση σύγχρονου “έξυπνου” τηλεφώνου, καθώς και την ύπαρξη επαρκών ψηφιακών δεξιοτήτων, ιδίως εκ μέρους των γονέων των παιδιών. Τίθεται το εύλογο ερώτημα κατά πόσον γονείς που δεν διαθέτουν τέτοιες συσκευές ή στερούνται των αναγκαίων ψηφιακών δεξιοτήτων θα είναι σε θέση να συμμορφωθούν με το προτεινόμενο μέτρο. Ομοίως, πρόσωπα που δεν διαθέτουν έγγραφα ταυτότητας αδυνατούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των περισσότερων εργαλείων επαλήθευσης ηλικίας, με αποτέλεσμα να αποκλείονται από την πρόσβαση σε βασικά μέσα επικοινωνίας με τους οικείους τους εντός της Ελληνικής Επικράτειας.

(5) Δυσανάλογη παρέμβαση στα Δικαιώματα του Παιδιού

Οι περιορισμοί βάσει ηλικίας ενδέχεται να αποτελέσουν δυσανάλογη παρέμβαση στα Θεμελιώδη Δικαιώματα των παιδιών. Ειδικότερα, ένας περιορισμός της δυνατότητας των παιδιών κάτω των 15 ετών να ασκούν τα δικαιώματά τους στην ενημέρωση, την έκφραση και τον συνεταιρισμό στο διαδίκτυο, όπως αυτός που προτείνεται θα μπορούσε να βρίσκεται σε αντίθεση με τα άρθρα 13 και 15 της Σύμβασης, καθώς και με τα άρθρα 11 και 12 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σχετικά επιχειρήματα εκθέτει και η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού στο Γενικό Σχόλιο με αριθμό 25 με τίτλο «[Δικαιώματα των παιδιών σε σχέση με το ψηφιακό περιβάλλον](#)» (παρ. 50-66), ενώ μία ενδελεχής αναφορά στα διάφορα δικαιώματα των παιδιών-χρηστών που επηρεάζονται άμεσα από τέτοιου είδους νομοθετικές πρωτοβουλίες παραθέτει σε [πρόσφατη μελέτη](#) του και ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

(6) Κίνδυνος μετατόπισης των παιδιών σε μη συμμορφούμενες πλατφόρμες και εύκολης παράκαμψης των μέτρων με τεχνικά μέσα

Όπως υποστηρίζουν [περισσότεροι από 400 ακαδημαϊκοί & ειδικοί στον τομέα της πληροφορικής](#), οι μηχανισμοί επαλήθευσης ηλικίας είναι ευχερώς παρακαμπτόμενοι, όπως καταδεικνύεται από υφιστάμενες εφαρμογές που παραβιάζονται μέσω χρήσης εικονικών ιδιωτικών δικτύων (VPN). Κατά αυτόν τον τρόπο, τα παιδιά-χρήστες θα μπορούσαν να εκτεθούν σε πρόσθετους κινδύνους. Όπως είναι γνωστό, οι πάροχοι VPN που παρέχουν δωρεάν τις υπηρεσίες τους, συνήθως συλλέγουν και επεξεργάζονται προσωπικά δεδομένα των χρηστών για να τα πουλήσουν σε μερζόντες δεδομένων, κάτι το οποίο φυσικά οδηγεί

σε κατάρτιση προφίλ και σημαντικές προκλήσεις για την ιδιωτικότητα. Περαιτέρω, όπως επισημαίνει και το Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού σε [σχετική ανακοίνωσή του](#), τα παιδιά που παραβιάζουν τέτοιου είδους περιορισμούς είναι ιδιαίτερος πιθανό να μην αναφέρουν περιστατικά που τυχόν αντιμετωπίσουν στις εν λόγω πλατφόρμες, υπό τον φόβο αποκάλυψης της «παράτυπης» παρουσίας τους.

(7) Ασαφείς ανακοινώσεις σχετικά με την προτεινόμενη ρύθμιση, οι οποίες δυσχεραίνουν τον δημόσιο διάλογο, δημιουργώντας λανθασμένες εντυπώσεις σε σχέση με το προτεινόμενο κείμενο του Σχ. Νόμου.

Δυστυχώς, διαπιστώνονται ορισμένες ασαφείς, ακόμη και αντιφατικές τοποθετήσεις, ως προς το προτεινόμενο μέτρο, οι οποίες χρήζουν περαιτέρω διευκρινίσεων. Κατά πρώτον, το [Δελτίο Τύπου](#) (ΔΤ) του Υπουργείου Υγείας, αναφέρει στην πρώτη κιόλας παράγραφο ότι «το υπό διαμόρφωση νομοσχέδιο εισάγει ένα σαφές και συνεκτικό πλαίσιο για την προστασία των ανηλικών στο ψηφιακό περιβάλλον, **εναρμονισμένο πλήρως με το ευρωπαϊκό δίκαιο** και τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Ωστόσο, στην ίδια ακριβώς ανάρτηση, το Υπουργείο Υγείας, αυτή τη φορά στο κείμενο [ερωτοαπαντήσεων](#), αναιρεί την εν λόγω ανακοίνωση, καθώς όπως αναφέρει «**απαιτείται χρόνος για να εξεταστεί εάν το προτεινόμενο μέτρο μπορεί να εφαρμοστεί χωρίς να δημιουργεί νομικές ή λειτουργικές συγκρούσεις με το ευρωπαϊκό πλαίσιο**», προσέγγιση η οποία ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, λαμβανομένου υπόψη ότι το εφαρμοστέο νομικό πλαίσιο εγείρει σύνθετα ζητήματα συμβατότητας (βλέπετε σημείο 8), και γι' αυτόν τον λόγο ακολουθείται και [η διαδικασία TRIS](#).

Κατα δεύτερον, με την προτεινόμενη νομοθετική πρωτοβουλία "απαγορεύεται η πρόσβαση σε επιγραμμικές υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης (online social media)". Ωστόσο, το ενωσιακό νομικό πλαίσιο ορίζει στον Κανονισμό για τις Αγορές στον Ψηφιακό Τομέα (Κανονισμός DMA) την έννοια της «επιγραμμικής υπηρεσίας κοινωνικής δικτύωσης» με οριζόντιο τρόπο, και επομένως, όπως γίνεται αντιληπτό και από το Σχ. Νόμου που [έχει αναρτηθεί](#) στην πλατφόρμα TRIS, και συγκεκριμένα τα Άρθρα 3 και 4 αυτού, η προτεινόμενη ρύθμιση καταλαμβάνει αδιακρίτως και αποκεντρωμένες επιγραμμικές πλατφόρμες του λεγόμενου Fediverse, όπως το Mastodon ή το PixelFed. Οι πλατφόρμες αυτές λειτουργούν βάσει διαφορετικού επιχειρηματικού και τεχνολογικού μοντέλου σε σχέση με τα κυρίαρχα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δεν βασίζονται σε κεντρική εταιρική δομή και, κατά κανόνα, δεν αξιοποιούν τεχνικές και σχεδιαστικές πρακτικές που ενισχύουν την εθιστική χρήση.

Τέλος, επειδή με βάση τον DMA η υπηρεσία «επιγραμμικής υπηρεσίας κοινωνικής δικτύωσης» είναι διαφορετική σε σχέση με την «υπηρεσία πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο», πλατφόρμες όπως το YouTube δεν αποτελούν με τη νομική έννοια του όρου μέσα κοινωνικής δικτύωσης, και επομένως η Ελληνική Κυβέρνηση έχει επιλέξει να μην τις εντάξει στην προτεινόμενη ρύθμιση. Επομένως, καθώς το μέτρο, με βάση το Άρθρο 1 του Σχ. Νόμου, αποσκοπεί στην προστασία της ψυχικής υγείας θα πρέπει να αποσαφηνιστεί ο λόγος για τον οποίο συγκεκριμένες πλατφόρμες εξαιρούνται και να αιτιολογηθεί η απόφαση αυτή με βάση ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα, τα οποία απουσιάζουν από τις ανακοινώσεις του Ελληνικού Κράτους.

(8) Υποχρέωση συμμόρφωσης με το ισχύον ενωσιακό έννομο πλαίσιο

Είναι σημαντικό να αναδείξουμε ότι δυστυχώς κατά την ανακοίνωση του μέτρου στις 8 Απριλίου, δεν υπήρχε σαφήνεια αναφορικά με το περιεχόμενο, αλλά και την υποχρεωτικότητα του προτεινόμενου μέτρου. Ειδικότερα, στο [Δελτίο Τύπου και στο έγγραφο ερωτοαπαντήσεων](#) που δημοσίευσε το Υπουργείο Υγείας, έγινε αντιληπτό ότι από τον Ιανουάριο του 2027 οι πλατφόρμες θα υποχρεωθούν να προχωρήσουν σε ένα σενάριο επανεπαλήθευσης ηλικίας όλων των λογαριασμών στην Ελλάδα, έτσι ώστε λογαριασμοί με δηλωμένη ηλικία διαφορετική της πραγματικής και κάτω των ορίων που έχουν τεθεί, να αποκλειστούν από τη χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης και να υποχρεωθούν σε επαλήθευση μέσω εργαλείου τύπου Kids Wallet. Ωστόσο, [στις δηλώσεις](#) που παραχώρησε στην ίδια Συνέντευξη Τύπου ο κ. Παπαστεργίου αναφέρεται ότι δεν θα υπάρξει τελικά καμία σχετική υποχρέωση προς τις πλατφόρμες για χρήση του Kids Wallet (στα 24:40 επόμενα και 49:17 επόμενα).

Εντέλει, το Σχ. Νόμου που [δημοσιεύθηκε](#) στην Πλατφόρμα TRIS στις 12 Μαΐου, αναφέρει στο Άρθρο 4, παρ.3 ότι «Οι πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών που παρέχουν επιγραμμικές υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης εφαρμόζουν κατάλληλες, αναλογικές και αξιόπιστες μεθόδους επαλήθευσης της ηλικίας, συμπεριλαμβανομένης της ισοδύναμης λύσης επαλήθευσης της ηλικίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία ενσωματώνεται στην εφαρμογή «Gov.gr Wallet» του άρθρου 80 του ν. 4954/2022 (Α' 136) και στην εφαρμογή «Kids Wallet» του άρθρου 80Α του ν. 4954/2022, με σκοπό τον περιορισμό της πρόσβασης σε χρήστες που δεν έχουν συμπληρώσει το προβλεπόμενο στην παρ. 1 όριο ηλικίας», δηλαδή τα 15 έτη. Επίσης, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του ίδιου Άρθρου «Οι πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών που παρέχουν επιγραμμικές υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης **δύνανται** να συμπληρώνουν τις τεχνικές επαλήθευσης της ηλικίας με μεθόδους εκτίμησης της ηλικίας, όταν κρίνεται απαραίτητο για τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου ιδιωτικότητας, ασφάλειας και προστασίας των ανηλικών». Επομένως, θα πρέπει να κριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε πρώτη φάση, εάν το προτεινόμενο μέτρο δημιουργεί νέες υποχρεώσεις για τις πλατφόρμες, ή εάν η παράγραφος 3 του Άρθρου 4, αναδιατυπώνει απλώς τις ήδη υπάρχουσες υποχρεώσεις που ανακύπτουν από το Άρθρο 28 παρ.1 και το Άρθρου 35 παρ. 1, περ ι, του DSA. Σε κάθε περίπτωση, η παράγραφος 4 του Άρθρου 4 δεν δημιουργεί καμία πραγματική υποχρέωση, καθώς εμπεριέχει τον όρο «δύνανται», και άρα αποτελεί προτεινόμενο μέτρο αυτορρύθμισης, χωρίς καμία δεσμευτική ισχύ.

Οφείλουμε να υπογραμμίσουμε ότι ανάλογα τη φύση της υποχρέωσης, εγείρονται ζητήματα συμβατότητας όχι μόνο με τον DSA, αλλά και με τις αρχές της χώρας προέλευσης και της αμοιβαίας αναγνώρισης σύμφωνα με το άρθρο 3 της Οδηγίας 2000/31 (e-Commerce Directive), η οποία βρίσκεται σε ισχύ παράλληλα με τις διατάξεις του DSA. Σχετικούς προβληματισμούς έχουν εγείρει και νομοθέτες άλλων Κρατών-Μελών, όπως εκείνοι στην [Γαλλία](#) και στην [Γερμανία](#).

Τέλος, πρέπει να τονίσουμε ότι στην ενωσιακή έννομη τάξη, και στην Ελλάδα, διαθέτουμε νομικό πλαίσιο το οποίο όμως δεν εφαρμόζεται επαρκώς. Ήδη από το 2019 στην Ελλάδα, με την εφαρμογή των διατάξεων του Άρθρου 8 GDPR στο Άρθρο 21 του Ν.4624/2019 τα παιδιά κάτω των 15 ετών απολαύουν αυξημένης προστασίας ως προς την επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων στο πλαίσιο υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, όταν η επεξεργασία στηρίζεται στη συγκατάθεσή. Ωστόσο, στην πράξη, μεγάλες εταιρείες ψηφιακών πλατφορμών από την ημερομηνία εφαρμογής του GDPR (Μάιος 2018) έχουν

συστηματικά επιδιώξει τη μετατόπιση της νομικής βάσης επεξεργασίας, επιλέγοντας το ένομο συμφέρον ή την εκτέλεση σύμβασης, προκειμένου να παρακάμψουν τις σχετικές υποχρεώσεις προστασίας, παραβιάζοντας τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου. Αντίστοιχα, οι ειδικές εγγυήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 28 του Κανονισμού για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες (DSA), σχετικά με την προστασία όλων των ανηλικών (καθώς δεν υπάρχει διαφοροποίηση ανά ηλικιακή ομάδα παιδιών) παραμένει περιορισμένη και αναποτελεσματική. Το Ελληνικό Κράτος στην προσπάθειά του να ενισχύσει την προστασία των παιδιών στο διαδικτυο, θα μπορούσε να πρωταγωνιστήσει στην απόρριψη των πακέτων Digital Omnibus και Digital Omnibus on AI, τα οποία εμπεριέχουν διατάξεις που αποδυναμώνουν σημαντικά το πλαίσιο προστασίας των χρηστών στον ψηφιακό χώρο.

(9) Προκλήσεις Κυβερνοασφάλειας

Πρόσφατες εξελίξεις αναδεικνύουν ότι οι εφαρμογές ψηφιακής ταυτότητας και επαλήθευσης ηλικίας συνοδεύονται από σημαντικές προκλήσεις κυβερνοασφάλειας και τεχνικά κενά. Ενδεικτικά, λίγες μόνο ώρες μετά την [ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής](#) για τη δική της νέα εφαρμογή επαλήθευσης ηλικίας, ειδικοί υπολογιστών [μιλώντας στο ΡΟΙ ΙΤΙΣΟ](#) διατύπωσαν σειρά ζητημάτων σχετικά με τον σχεδιασμό και το επίπεδο κυβερνοασφάλειας της, γεγονός που υποδηλώνει σοβαρές αδυναμίες και προκλήσεις για διαρροή ευαίσθητων δεδομένων αλλά και κλοπή ταυτότητας. **Παράλληλα, κρίσιμη ευπάθεια εντοπίστηκε πρόσφατα και στην ελληνική εφαρμογή ψηφιακού πορτοφολιού Gov.gr Wallet**, με τον Ανδρόνικο Κουτρομπέλη, πτυχιούχο του τμήματος Πληροφορικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και συνιδρυτή του FactReview, να ενημερώνει την Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας ευθύς αμέσως μετά τον εντοπισμό της, όπως αναδεικνύει σε [σχετικό ρεπορτάζ to inside story](#). Η ευπάθεια υπήρχε από τον Σεπτέμβριο του 2025 έως και τις 22 Απριλίου 2026, παρότι οι αρμόδιοι είχαν ενημερωθεί για το κενό από τις 30 Μαρτίου. Συνεπώς, πριν από την προώθηση της ευρείας και ιδίως υποχρεωτικής χρήσης τέτοιων εργαλείων, καθίσταται αναγκαία η ενδελεχής και ανεξάρτητη αξιολόγηση της ασφάλειας και της αξιοπιστίας τους, ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν δημιουργούνται νέοι, συστημικοί κίνδυνοι για τα δικαιώματα των πολιτών.

(10) Ανάγκη ουσιαστικής έμφασης σε εναλλακτικές λύσεις

Η ενίσχυση της εκπαίδευσης και του ψηφιακού γραμματισμού δύναται να αποτελέσει πρόσφορη και αναλογική εναλλακτική έναντι οριζόντιων περιοριστικών μέτρων. Η συστηματική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των παιδιών ως προς τους κινδύνους αλλά και τα οφέλη του διαδικτύου, σε συνδυασμό με την καλλιέργεια δεξιοτήτων κριτικής σκέψης και υπεύθυνης χρήσης, συμβάλλουν ουσιαστικά στην αυτοτελή ενδυνάμωσή τους και στη μείωση της έκθεσής τους σε επιβλαβείς πρακτικές. Στο πλαίσιο αυτό, η ανάπτυξη και υλοποίηση στοχευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τόσο εντός του σχολικού περιβάλλοντος όσο και σε επίπεδο οικογένειας, συνιστά ήπιο αλλά αποτελεσματικό μέσο πρόληψης. Ωστόσο, από το προτεινόμενο μέτρο φαίνεται να απουσιάζει η υιοθέτηση μιας πολυεπίπεδης προσέγγισης, η οποία θα περιλάμβανε την εκπαίδευση των παιδιών, καθώς και την προώθηση, εκ μέρους της Πολιτείας, οργανωμένων εκστρατειών ενημέρωσης, ικανών να ενισχύσουν την κριτική στάση των παιδιών και να υποστηρίξουν ουσιαστικά τη γονική καθοδήγηση. Θεωρούμε απολύτως αναγκαία την ανάπτυξη εκπαιδευτικών παρεμβάσεων στο σχολικό πλαίσιο, οι οποίες θα καλλιεργούν τον ψηφιακό εγγραμματισμό και την κριτική σκέψη, την αίσθηση ευθύνης και την αυτορρύθμιση, την ενσυναίσθηση και τις κοινωνικές δεξιότητες, τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και την ψυχική ανθεκτικότητα των νέων. Εξίσου κρίσιμη είναι η ενημέρωση, εκπαίδευση και υποστήριξη των γονέων και των συλλόγων γονέων, ώστε να αναπτύξουν τις αναγκαίες δεξιότητες για να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις προκλήσεις της ψηφιακής εποχής.

Γ.Τα Αιτήματά μας

Με την παρούσα επιστολή αιτούμαστε:

(1) τη διοργάνωση συμπεριληπτικής και ανοιχτής διαβούλευσης προκειμένου να συζητήσουμε την κατεύθυνση της προτεινόμενης ρύθμισης. Η εν λόγω διαβούλευση θα μπορούσε να λάβει χώρα στο κτίριο του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης. Επιπλέον, η δυνατότητα διαδικτυακής συμμετοχής για φορείς που εδρεύουν εκτός Αθηνών θα μπορούσε να ενισχύσει τη συμπερίληψη.

(2) την δημοσιοποίηση της εισήγησης της επιτροπής του ΚΕΣΥ. Το περιεχόμενο της εν λόγω εισήγησης θα ενημερώσει τον δημόσιο διάλογο με τα αναγκαία επιστημονικά επιχειρήματα και τις τεκμηριωμένες απόψεις των ειδικών.

(3) την επίσημη ενημέρωση αναφορικά με την ύπαρξη ή μη άλλων σχετικών εισηγήσεων εμπειρογνομόνων των αρμόδιων Υπουργείων, οι οποίες να αφορούν τη συμμόρφωση του μέτρου με το ενωσιακό νομικό πλαίσιο ή τα τεχνικά μέτρα κυβερνοασφάλειας που απαιτούνται.

(4) η οποιαδήποτε νομοθετική πρωτοβουλία να υποχρεώνει τις πλατφόρμες να επανασχεδιάσουν τα επιβλαβή και εκμεταλλευτικά επιχειρηματικά τους μοντέλα και να διασφαλίζει ότι αυτές είναι ασφαλείς για όλους τους χρήστες, ανεξαρτήτως ηλικίας.

Αναμένουμε την ανταπόκρισή σας και παραμένουμε στη διάθεσή σας για κάθε διευκρίνιση.

Με εκτίμηση,

- Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού
- Διεθνής Αμνηστία – Ελληνικό Τμήμα
- Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
- ΕΠΑΨΥ - Εταιρεία Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ψυχικής Υγείας
- Ένωση Καταναλωτών "Η Ποιότητα της Ζωής" Ε.Κ.ΠΟΙ.ΖΩ.
- Ένωση Πληροφορικών Ελλάδας (ΕΠΕ)
- Ινστιτούτο Έρευνας Ρυθμιστικών Πολιτικών (ΙΝΕΡΠ)
- Οργανισμός Ανοιχτών Τεχνολογιών – ΕΕΛΛΑΚ
- Asociația pentru Tehnologie și Internet (ApTI)
- Alternatif Bilisim
- Chaos Computer Club Karlsruhe – Entropia e.V.
- Danes je nov dan, Inštitut za druga vprašanja
- Defend Digital Me
- Digital Democracy Foundation
- Electronic Frontier Foundation
- Epicenter.works – for digital rights
- European Digital Rights (EDRi)
- FactReview
- Homo Digitalis
- Initiative für Netzfreiheit
- In_contact org
- IT-Pol Denmark
- Metamorphosis Foundation
- Share Foundation
- Visible Machines - AI Research and Social Awareness Center

Παράρτημα: Αναλυτική Παρουσίαση των 10 Προβληματισμών που παραθέσαμε στην Ενότητα Γ της Επιστολής μας

(1) Η Έκταση εφαρμογής του μέτρου αφορά το σύνολο των χρηστών, ανεξαρτήτου ηλικίας

Η προτεινόμενη απαγόρευση δεν επηρεάζει μόνο τα παιδιά κάτω των 15 ετών. Με βάση το Δελτίο Τύπου και ειδικότερα το [κείμενο ερωτοαπαντήσεων](#) του Υπουργείου Υγείας «κατά την εφαρμογή του νόμου, οι πλατφόρμες θα χρειαστεί να προχωρήσουν σε ένα σενάριο “επανεπαλήθευσης” ηλικίας (re-verification) όλων των λογαριασμών στην Ελλάδα, έτσι ώστε λογαριασμοί με δηλωμένη ηλικία διαφορετική της πραγματικής και κάτω των ορίων που έχουν τεθεί, να αποκλειστούν από τη χρήση Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης».

Στην [συνέντευξη τύπου](#), σε ερώτηση της δημοσιογράφου Σοφίας Χρήστου από την Εφημερίδα «Η Καθημερινή», για την διαδικασία και τον πρακτικό τρόπο που οι πλατφόρμες θα κρίνουν ότι ένας λογαριασμός δεν έχει πραγματική δηλωμένη ηλικία, ο κ. Παπαστεργίου αναφέρει (39:00 επόμενα) ότι «υπάρχουν τρόποι και διαδικασίες-αλγόριθμοι να το επιβεβαιώσουν αυτό», υποδεικνύοντας επομένως ως εργαλείο την αλγοριθμική κατάρτιση προφίλ ηλικίας.

Βεβαίως, οι εταιρείες τεχνολογίας συλλέγουν τα δεδομένα μας εδώ και χρόνια, για διαφημιστικούς σκοπούς. Αλγόριθμοι και μηχανισμοί αδιάλειπτης ροής περιεχομένου επιδιώκουν τη διαρκή προσήλωση της προσοχής των χρηστών και τους αντιμετωπίζουν ως «προϊόντα», καθώς τα δεδομένα και οι διαδικτυακές τους συμπεριφορές αξιοποιούνται για σκοπούς εμπορικής εκμετάλλευσης. Ωστόσο, η εξέλιξη αυτή προχωρά ένα βήμα παραπέρα. Η προτεινόμενη νομοθεσία μετατρέπει μια έως σήμερα πρακτική εμπορικής εκμετάλλευσης δεδομένων (και συγκεκριμένα την πρακτική της συλλογής δεδομένων για την κατάρτιση προφίλ ηλικιακής ομάδας) σε υποχρέωση των παρόχων μέσων κοινωνικής δικτύωσης, από την οποία μάλιστα εξαρτάται πλέον και η δυνατότητα διατήρησης της πρόσβασης των χρηστών στις υπηρεσίες που προσφέρουν. Κατ’ αυτόν τον τρόπο, η επιτήρηση των χρηστών και η υποχρέωση κατάρτισης προφίλ, παύει να αποτελεί παρεπόμενο φαινόμενο των εμπορικών πρακτικών συγκεκριμένων κολοσσών του διαδικτύου και τείνει να καταστεί δομικό χαρακτηριστικό της διατήρησης της εισόδου στον ψηφιακό χώρο. Επίσης, αυτή καθαυτή η πρακτική αυξάνει τους κινδύνους για την ιδιωτικότητα για το σύνολο των χρηστών, καθώς τα δεδομένα ενδέχεται να τύχουν καταχρηστικής εκμετάλλευσης είτε από τον ίδιο τον πάροχο ή ακόμη και από τρίτους που θα κατορθώσουν να αποκτούν πρόσβαση σε αυτά, εξαιτίας πχ κάποιου περιστατικού παραβίασης δεδομένων.

Επίσης, όπως αναφέρουν περισσότεροι από 400 ακαδημαϊκοί και ειδικοί στον τομέα των ηλεκτρονικών υπηρεσιών [με κοινή τους επιστολή](#), η χρήση ψηφιακών πορτοφολιών επιβεβαίωσης ηλικίας για την είσοδο σε ψηφιακές πλατφόρμες, ακόμη και εάν τώρα συνοδεύεται

από μέτρα που ενισχύουν την ιδιωτικότητα, μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικές προκλήσεις για την ανωνυμία στο διαδίκτυο στο μέλλον. Σε συνέντευξη στη δημοσιογράφο Ελίζα Τριανταφύλλου και στο [inside.story](#), ένας από τους κορυφαίους κρυπτογράφους διεθνώς, ο Καθηγητής Bart Preneel του KU Leuven αναφέρει χαρακτηριστικά: «προοδευτικά όλες οι υπηρεσίες στο internet σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα αποκτήσουν ένα εμπόδιο εισόδου, επομένως οι συνέπειες θα είναι τεράστιες για όλους. [...] Αν θες να ξεφορτωθείς την ανωνυμία στο διαδίκτυο πρώτα πρέπει να βάλεις μια “πόρτα” σε κάθε υπηρεσία, διότι το διαδίκτυο τώρα δεν έχει “πόρτες”. Ξεκινάς λοιπόν με μια “πόρτα” και με μια κρατικά ελεγχόμενη εφαρμογή και στο μέλλον δεν είναι δύσκολο να ενημερωθεί αυτή η εφαρμογή με τρόπο που μπορεί να αποκαλυφθεί η ταυτότητα [του χρήστη]».

Επομένως, καθώς η πρόσβαση σε υπηρεσίες θα εξαρτάται από προηγούμενη επαλήθευση ταυτότητας μέσω συγκεκριμένων «πυλών εισόδου», όπως εν προκειμένω ψηφιακών πορτοφολιών, η εξέλιξη αυτή δύναται να οδηγήσει, όχι μόνο σε περιορισμό της ανωνυμίας, αλλά και σε αναδιαμόρφωση της ίδιας της αρχιτεκτονικής του διαδικτύου, με δυνητικά εκτεταμένες αρνητικές συνέπειες για τα θεμελιώδη δικαιώματα στον ψηφιακό χώρο.

Εν κατακλείδι, η επιδιωκόμενη ρύθμιση, αν και εμφανίζεται ως μέτρο προστασίας των παιδιών, εγείρει ευρύτερα ζητήματα θεσμικής ισορροπίας μεταξύ ασφάλειας και ελευθερίας στο ψηφιακό περιβάλλον. Η καθιέρωση γενικευμένων μηχανισμών επαλήθευσης ηλικίας, χωρίς σαφώς οριοθετημένες εγγυήσεις και χωρίς αποδεδειγμένη αναγκαιότητα σε σχέση με ηπιότερα μέσα, ενέχει τον κίνδυνο κανονικοποίησης της εξάλειψης της ανωνυμίας στο διαδίκτυο.

(2) Αδιαφανής διαχείριση της σχετικής εισήγησης της αρμόδιας επιτροπής του Κεντρικού Συμβουλίου Υγείας (ΚΕΣΥ)

Κατόπιν αιτήματος από το υπουργείο Υγείας, η αρμόδια Επιτροπή Ψυχικής Υγείας (ΕΨΥ) του ΚΕΣΥ όρισε τετραμελή ομάδα εμπειρογνομόνων, με πρόεδρο τον διακεκριμένο Δρ. Αργύρη Στριγγάρη, για εισήγηση οδηγιών ως προς «τη χρήση smartphones και κοινωνικών δικτύων από ανήλικους έως 13 ετών». Η ομάδα εμπειρογνομόνων παρέδωσε τεκμηριωμένη εισήγηση στις 20 Μαρτίου 2026, ενώ υπήρξε ομόφωνη έγκρισή αυτής από την ΕΨΥ, και παραπομπή της στην Ολομέλεια του ΚΕΣΥ. Ξαφνικά ωστόσο, παρεμβλήθηκε η ανακοίνωσή του μέτρου στις 8 Απριλίου, όπου δεν υπήρξε σχολιασμός των επιχειρημάτων, ή ακόμη και απλή αναγνώριση της ύπαρξης της επίμαχης εισήγησης. Η γνωμοδότηση δεν είναι δεσμευτική για την κυβέρνηση, ωστόσο στην παρούσα περίπτωση φαίνεται να μην ελήφθη καν υπόψιν.

Ο Δρ. Στριγγάρης έχει [συνοψίσει](#) το συμπέρασμα της εισήγησης σε σχετική ανάρτησή του, καταλήγοντας ότι «αντί μιας γενικευμένης απαγόρευσης, είναι προτιμότερο να δοθεί έμφαση σε στοχευμένα μέτρα περιορισμού της πρόσβασης των ανηλίκων σε ακατάλληλο περιεχόμενο και στη ρύθμιση πρακτικών των παρόχων, [καθώς] και την εκπαίδευση των νέων χρηστών και των εκπαιδευτικών και των οικογενειών τους». Το επόμενο σημείο (3), κάνει ιδιαίτερη αναφορά στο περιεχόμενο της εν λόγω εισήγησης.

(3) Απουσία συμμετοχικής και τεκμηριωμένης νομοθέτησης

Δυστυχώς το μέτρο, δεν τηρεί την αρχή της συμμετοχικής νομοθέτησης, καθώς δεν έχει πλαισιωθεί από εμπλοκή πολιτών και φορέων κατά τη νομοπαρασκευαστική διαδικασία, παρά τις εξαγγελίες της Ελληνικής Κυβέρνησης κατά το τελευταίο έτος αναφορικά με την επικείμενη νομοθετική πρωτοβουλία, και τις σχετικές διαρροές στον Τύπο.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τις πληροφορίες που είναι δημόσια διαθέσιμες, δεν έχουν αξιοποιηθεί εργαλεία συλλογής απόψεων, όπως δημόσιες διαβουλεύσεις ή ερωτηματολόγια, ούτε έχουν διοργανωθεί θεματικές συναντήσεις ή συσκέψεις με τη συμμετοχή αρμόδιων φορέων, ειδικών, ακαδημαϊκών, της κοινωνίας των πολιτών και των ίδιων των παιδιών, όπως άλλωστε προβλέπεται και από το άρθρο 12 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (N. 2101/1992 – εφεξής Σύμβασης).

Η εν λόγω Σύμβαση έχει δεσμευτική ισχύ για το Ελληνικό Κράτος και σύμφωνα με τις διατάξεις της οι νομοθέτες οφείλουν να ακούν τα παιδιά και να λαμβάνουν υπόψιν την γνώμη τους πριν οποιαδήποτε διοικητική διαδικασία που τα αφορά. Σχετικά επιχειρήματα εκθέτει και η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Γενική Παρατήρηση 25 με τίτλο «[Δικαιώματα των παιδιών σε σχέση με το ψηφιακό περιβάλλον](#)» (παρ. 16-18) .

Στο σημείο αυτό, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι φορείς της κοινωνίας των πολιτών στην Ελλάδα, όπως το Youth in the Loop και το Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού έχουν δημιουργήσει σχετικά εργαλεία, συμπεριλαμβανομένων στοχευμένων ερωτηματολογίων και ομάδων εστίασης με παιδιά ηλικίας 10–15 ετών, στο πλαίσιο της εθνικής καμπάνιας διαβούλευσης «[Ακούστε μας πρώτα. Ο ψηφιακός μας κόσμος](#)». Επιπροσθέτως, εμπειρία επιστημονικών φορέων όπως η Εταιρεία Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ψυχικής Υγείας – Ε.Π.Α.Ψ.Υ., από τη λειτουργία συμμετοχικών δομών, συμπεριλαμβανομένου του Youth Advisory Group στο πρόγραμμα «[It's up to Youth](#)», αναδεικνύει τη σημασία της ενεργού εμπλοκής των ίδιων των εφήβων στον σχεδιασμό πολιτικών που τους αφορούν. Επομένως, είναι σημαντικό οι νομοθέτες να υιοθετήσουν στο πλαίσιο αυτό την αρχή: «**Τίποτα για τους εφήβους χωρίς τους εφήβους**».

Υπογραμμίζουμε ότι οι αντίστοιχες κοινοβουλευτικές διαδικασίες επί του θέματος στο [Ηνωμένο Βασίλειο](#), αποτυπώνουν μια ριζικά διαφορετική προσέγγιση σε σχέση με την εγχώρια. Σχετικοί κανονισμοί βρίσκονται σε διαρκή διαβούλευση. Στην πιο πρόσφατη φάση εξέτασης του ερωτήματος ηλικιακού περιορισμού από τον Ιανουάριο του 2026, πριν ανακοινωθεί τυχόν πρόταση νόμου, λαμβάνει χώρα πολύμηνη, ενδελεχής και διαφανής διαβούλευση, με τη συμμετοχή ειδικών, φορέων κοινωνίας των πολιτών, γονέων και παιδιών. Έτσι εξετάζεται όλο το εύρος των διαθέσιμων επιλογών από όλες τις απόψεις, ώστε τελικώς να προκύψει η πιο καλά τεκμηριωμένη και αναλογική προσέγγιση.

Επίσης, κατά την παρούσα νομοπαρασκευαστική διαδικασία δεν γίνεται σεβαστή η αρχή της τεκμηριωμένης νομοθέτησης. Συγκεκριμένα, η ανάπτυξη και εφαρμογή ενός τέτοιου μέτρου δεν δύναται να θεωρηθεί δικαιολογημένη, εάν δεν αποδεικνύεται με σαφήνεια ότι τα προσδοκώμενα οφέλη υπερτερούν ουσιαστικά των ενδεχόμενων επιβλαβών συνεπειών. Υπό το πρίσμα αυτό, και εφόσον επιδιώκεται η ουσιαστική προστασία των χρηστών, καθίσταται απολύτως αναγκαία η

προηγούμενη διεξαγωγή εμπειριστατωμένης και εις βάθος αξιολόγησης των κινδύνων και των ευρύτερων συνεπειών των ελέγχων βάσει ηλικίας, πριν από την επιβολή τους σε ευρεία, διαδικτυακή κλίμακα.

Αδιαμφισβήτητα, θα πρέπει να υπογραμμιστούν συγκεκριμένες κλινικές και ψυχοκοινωνικές παρατηρήσεις αναφορικά με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και την χρήση τους από παιδιά. Η πρώτη σχετίζεται με τη συναισθηματική ευερεθιστότητα και επιθετικότητα. Ειδικότερα, αν και η εντατική ενασχόληση με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ενδέχεται να συνδέεται με αυξημένη συναισθηματική ευερεθιστότητα και εκδηλώσεις επιθετικότητας στους εφήβους, είναι, κρίσιμο να τονιστεί ότι τα χαρακτηριστικά αυτά δεν οδηγούν γραμμικά ούτε αναπόφευκτα σε παραβατική ή βίαιη συμπεριφορά, αλλά αποτελούν παράγοντες κινδύνου που αλληλεπιδρούν με το ευρύτερο ψυχοκοινωνικό πλαίσιο κάθε νέου. Η δεύτερη αφορά την αποσύνδεση από την εκπαιδευτική διαδικασία. Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι μέσα από την υλοποίηση του προγράμματος ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων «[It's up to Youth](#)» της Ε.Π.Α.Ψ.Υ., καθώς και από εστιασμένες συζητήσεις (focus groups) του ίδιο φορέα με εκπαιδευτικούς, έχει αναδειχθεί σαφής συσχέτιση της υπερβολικής χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης με φαινόμενα αποσύνδεσης των εφήβων από την εκπαιδευτική διαδικασία. Τέλος, η τρίτη αφορά την εικόνα σώματος και τη διαμόρφωση ταυτότητας των παιδιών. Για την ακρίβεια, η έκθεση σε περιεχόμενο μέσων κοινωνικής δικτύωσης δύναται να επηρεάσει αρνητικά την εικόνα σώματος στους εφήβους, ενισχύοντας μη ρεαλιστικά πρότυπα και κοινωνικές συγκρίσεις. Παράλληλα, παρατηρείται ότι η διαμόρφωση της ταυτότητας, συμπεριλαμβανομένων ευαίσθητων πτυχών όπως ο σεξουαλικός προσανατολισμός και η έκφραση φύλου, μετατοπίζεται σε σημαντικό βαθμό εντός του ψηφιακού περιβάλλοντος, με ανάγκη ιδιαίτερης προσοχής και ευαισθησίας.

Ωστόσο, όπως αναπτύχθηκε ανωτέρω (σημείο 2), η μόνη σχετική εισήγηση εμπειρογνομόνων του ΚΕΣΥ φαίνεται να μη λήφθηκε καν υπόψιν. Συγκεκριμένα, σε [σχετική συνέντευξη](#) του στη δημοσιογραφό Ελίζα Τριανταφύλλου στο inside story, ο Δρ. Στριγγάρης αναφέρει ότι η εισήγηση ανέλυε διεξοδικά πως η συναίνεση στην διεθνή βιβλιογραφία αυτή τη στιγμή είναι ότι στον γενικό πληθυσμό παιδιών και εφήβων δεν έχει καταδειχθεί επαρκώς η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ χρήσης social media και ψυχικής υγείας. Συνεχίζει δε ότι, σύμφωνα με την αρχή της προφύλαξης, ο νομοθέτης δύναται να λάβει μέτρα ακόμη και όταν δεν μπορεί να αποδειχθεί πλήρως η αιτιώδης συνάφεια. Ωστόσο, στο σημείο αυτό ανακύπτει το ζήτημα της αναλογικότητας, η οποία αποκτά ιδιαίτερη σημασία υπό το πρίσμα των σύγχρονων συνθηκών, καθώς ζούμε σε μια ψηφιακή εποχή, όπου τα παιδιά καλούνται να εξοικειωθούν με τον ψηφιακό κόσμο, ο οποίος αποτελεί πλέον αναπόσπαστο μέρος της δημόσιας σφαίρας. Κατά συνέπεια, η εισήγηση κατέληγε στο συμπέρασμα πως η επιβολή γενικευμένων απαγορεύσεων ενδέχεται να οδηγήσει σε απρόβλεπτες και ενδεχομένως δυσμενείς συνέπειες για τα παιδιά, Για τον λόγο αυτό, επισημάνθηκε στην εισήγησή από τους εμπειρογνώμονες ότι θα πρέπει να εξεταστούν προσεκτικά οι εξελίξεις σε χώρες όπως η Αυστραλία και να υπάρξει αναμονή για την εξαγωγή αξιόπιστων δεδομένων πριν από τη λήψη οριστικών αποφάσεων.

Άρα, η εφαρμογή αντίστοιχων μέτρων σε άλλα κράτη καθιστά ακόμη επιτακτικότερη την ανάγκη συστηματικής και εμπειρικά τεκμηριωμένης αποτίμησης τόσο των ωφελειών όσο και των επιπτώσεων της εν λόγω τεχνολογικής παρέμβασης, αντί της άκριτης ή πρόωρης υιοθέτησής

της και στην Ελλάδα. Ήδη στην Αυστραλία, τα [πλέον πρόσφατα ερευνητικά δεδομένα](#), εγείρουν προβληματισμούς σχετικά με την αποτελεσματικότητα των ρυθμίσεων. Τέλος, κάθε προτεινόμενο μέτρο θα πρέπει να συνοδεύεται από πρόβλεψη για συστηματική επιστημονική αξιολόγηση του αντίκτυπού του. Παρότι η εγχώρια έρευνα παραμένει περιορισμένη, όπως αναδείχθηκε ήδη ανωτέρω, η διεθνής εμπειρία από χώρες όπως η Αυστραλία και το Ηνωμένο Βασίλειο μπορεί να προσφέρει χρήσιμα συγκριτικά δεδομένα για την αξιολόγηση αντίστοιχων πολιτικών.

(4) Κοινωνικοοικονομικός αποκλεισμός και ασυμβατότητα με την αρχή της μη διάκρισης

Ανακύπτουν σοβαρά ερωτήματα ως προς τις επιπτώσεις που ενδέχεται να συνεπάγεται η χρήση εφαρμογών επαλήθευσης ηλικίας σε σχέση με την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων. **Οι υφιστάμενες μέθοδοι επαλήθευσης ηλικίας προϋποθέτουν, κατά κανόνα, τη χρήση σύγχρονου “έξυπνου” τηλεφώνου, καθώς και την ύπαρξη επαρκών ψηφιακών δεξιοτήτων, ιδίως εκ μέρους των γονέων των παιδιών.** Ως εκ τούτου, τίθεται το εύλογο ερώτημα κατά πόσον γονείς που δεν διαθέτουν τέτοιες συσκευές ή στερούνται των αναγκαίων ψηφιακών δεξιοτήτων θα είναι σε θέση να συμμορφωθούν με το εν λόγω μέτρο.

Ομοίως, **πρόσωπα που δεν διαθέτουν έγγραφα ταυτότητας αδυνατούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των περισσότερων εργαλείων επαλήθευσης ηλικίας, με αποτέλεσμα να αποκλείονται από την πρόσβαση σε βασικά μέσα επικοινωνίας με τους οικείους τους εντός της Ελληνικής Επικράτειας.** Η κατάσταση αυτή ενδέχεται να συνιστά έμμεση διάκριση λόγω φυλής, χρώματος, εθνοτικής ή κοινωνικής καταγωγής, κατά παράβαση του άρθρου 21 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σχετικά επιχειρήματα εκθέτει και η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Γενική Παρατήρηση 25 με τίτλο [«Δικαιώματα των παιδιών σε σχέση με το ψηφιακό περιβάλλον»](#) (παρ. 9-11) .

(5) Δυσανάλογη παρέμβαση στα Δικαιώματα του Παιδιού

Οι περιορισμοί βάσει ηλικίας ενδέχεται να αποτελέσουν δυσανάλογη παρέμβαση στα Θεμελιώδη Δικαιώματα των παιδιών και, ως εκ τούτου, να μην βρίσκονται σε καθεστώς συμμόρφωσης προς το διεθνές, εθνικό και ενωσιακό δίκαιο.

Συγκεκριμένα, όπως ρητώς προβλέπεται στο άρθρο 17(ε) της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (εφεξής Σύμβαση), την οποία φυσικά έχει κυρώσει με νόμο το Ελληνικό Κράτος (Ν. 2101/1992) και δεσμεύεται νομικά από το κείμενό της, τα κράτη οφείλουν να «ενθαρρύνουν την ανάπτυξη κατάλληλων κατευθυντήριων γραμμών για την προστασία του παιδιού από πληροφορίες και υλικό επιβλαβή για την ευημερία του, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις διατάξεις του άρθρου 13», το οποίο κατοχυρώνει το δικαίωμα του παιδιού στην ελευθερία έκφρασης μέσω οποιουδήποτε μέσου της επιλογής του. Η ελευθερία πληροφόρησης, έκφρασης και συνάθροισης των νέων ασκείται σήμερα σε μεγάλο βαθμό μέσω διαδικτυακών χώρων και εργαλείων, κατά τρόπο που δεν μπορεί να υποκατασταθεί από «εκτός σύνδεσης» (offline) αλληλεπιδράσεις.

Επομένως, ένας περιορισμός, όπως αυτός που προτείνεται από την Ελληνική Κυβέρνηση θα μπορούσε να βρίσκεται σε αντίθεση με τα άρθρα 13 και 15 της Σύμβασης, καθώς και με τα άρθρα 11 και 12 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Υπογραμμίζουμε επιπλέον ότι στον βαθμό που οι εν λόγω περιορισμοί δεν πληρούν τις προϋποθέσεις της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας, καθίστανται επιπλέον ασύμβατοι με το άρθρο 24 του Χάρτη, το οποίο επιβάλλει την προτεραιότητα του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, όπως αυτό αποτυπώνεται στο άρθρο 3 της Σύμβασης, καθώς και με το άρθρο 12 της Σύμβασης, που κατοχυρώνει το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του.

Από την άποψη αυτή, το Ελληνικό Συμβούλιο Νεολαίας (ΕΣΥΝ), το οποίο εκφράζει τη φωνή της ελληνικής νεολαίας, έχει ήδη επισημάνει [μέσω ανοικτής επιστολής](#) ότι οι νέοι στην Ελλάδα απορρίπτουν τον αποκλεισμό τους βάσει επαλήθευσης ηλικίας. Οι νέοι προτιμούν την ενδυνάμωση αντί για τον έλεγχο και τους περιορισμούς που επιβάλλονται άνωθεν. Η ανοικτή επιστολή που υπέγραψε το ΕΣΥΝ συνυπογράφηκε επίσης από οργανώσεις που εκπροσωπούν περιθωριοποιημένους νέους, όπως άτομα ΛΟΑΤΚΙ+, άτομα με αναπηρία, θρησκευτικές μειονότητες και μεταναστευτικές κοινότητες. Μέσω απαγορεύσεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι νέοι αυτοί κινδυνεύουν να χάσουν όχι απλώς μια μορφή ψυχαγωγίας, αλλά ουσιαστικά «σωσίβια» ζωής: δίκτυα στα οποία βρίσκουν πληροφόρηση, κοινότητα και υποστήριξη που ενδέχεται να μην υπάρχουν αλλού.

Σχετικά επιχειρήματα εκθέτει και η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Γενική Παρατήρηση 25 με τίτλο «[Δικαιώματα των παιδιών σε σχέση με το ψηφιακό περιβάλλον](#)» (παρ. 50-66) , ενώ μία ενδελεχή αναφορά στα διάφορα δικαιώματα των παιδιών-χρηστών που επηρεάζονται άμεσα από τέτοιου είδους νομοθετικές πρωτοβουλίες παραθέτει σε [πρόσφατη μελέτη](#) του και ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

(6) Κίνδυνος μετατόπισης των παιδιών σε μη συμμορφούμενες πλατφόρμες και εύκολης παράκαμψης των μέτρων με τεχνικά μέσα

Όπως υποστηρίζουν **περισσότεροι από 400 ακαδημαϊκοί και επιστήμονες στον τομέα των Η/Υ από πάνω από 30 κράτη σε πρόσφατη κοινή τους ανοικτή επιστολή σχετικά**, οι μηχανισμοί επαλήθευσης ηλικίας είναι ευχερώς παρακαμπτόμενοι, όπως καταδεικνύεται από υφιστάμενες εφαρμογές που παραβιάζονται μέσω χρήσης εικονικών ιδιωτικών δικτύων (VPN). Κατά αυτόν τον τρόπο, τα παιδιά-χρήστες θα μπορούσαν να εκτεθούν σε πρόσθετους κινδύνους.

Όπως είναι γνωστό, οι πάροχοι VPN που παρέχουν δωρεάν τις υπηρεσίες τους, συνήθως συλλέγουν και επεξεργάζονται προσωπικά δεδομένα των χρηστών για να τα πουλήσουν σε μεσάζοντες δεδομένων, κάτι το οποίο φυσικά οδηγεί σε κατάρτιση προφίλ και σημαντικές προκλήσεις για την ιδιωτικότητα. Επίσης, όταν ένας χρήστης χρησιμοποιήσει VPN για να εισέλθει σε μία πλατφόρμα από μία χώρα εκτός ΕΕ, τότε χάνει και τις σημαντικές πρόσθετες προστασίες που παρέχει το ενωσιακό δίκαιο για την προστασία των προσωπικών του δεδομένων, μεταξύ άλλων.

Τέλος, καθώς πράγματι τα παιδιά χρήστες μπορεί να επιδιώξουν να συνδεθούν σε λιγότερο γνωστές πλατφόρμες, προκειμένου να αποφύγουν την επαλήθευση της ηλικίας τους, κινδυνεύουν να εκτεθούν σε κακόβουλο λογισμικό και απάτες. Περαιτέρω, όπως επισημαίνει και το Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού σε [σχετική ανακοίνωσή του](#), τα παιδιά που παραβιάζουν τέτοιου είδους περιορισμούς είναι ιδιαίτερως πιθανό να μην αναφέρουν περιστατικά που τυχόν αντιμετωπίσουν στις εν λόγω πλατφόρμες, υπό τον φόβο αποκάλυψης της «παράτυπης» παρουσίας τους.

(7) Ασαφείς ανακοινώσεις σχετικά με την προτεινόμενη ρύθμιση, οι οποίες δυσχεραίνουν τον δημόσιο διάλογο, δημιουργώντας λανθασμένες εντυπώσεις σε σχέση με το προτεινόμενο κείμενο του Σχ. Νόμου.

Δυστυχώς, διαπιστώνονται ορισμένες ασαφείς, ακόμη και αντιφατικές τοποθετήσεις, ως προς το προτεινόμενο μέτρο, οι οποίες χρήζουν περαιτέρω διευκρινίσεων, καθώς δημιουργούν λανθασμένες εντυπώσεις στον δημόσιο διάλογο.

Κατά πρώτον, το [Δελτίο Τύπου](#) (ΔΤ) του Υπουργείου Υγείας, αναφέρει στην πρώτη κιόλας παράγραφο ότι «το υπό διαμόρφωση νομοσχέδιο εισάγει ένα σαφές και συνεκτικό πλαίσιο για την προστασία των ανηλίκων στο ψηφιακό περιβάλλον, **εναρμονισμένο πλήρως με το ευρωπαϊκό δίκαιο** και τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Ωστόσο, στην ίδια ακριβώς ανάρτηση, το Υπουργείο Υγείας, αυτή τη φορά στο κείμενο [ερωτοαπαντήσεων](#), αναιρεί την εν λόγω ανακοίνωση, καθώς όπως αναφέρει «**απαιτείται χρόνος για να εξεταστεί εάν το προτεινόμενο μέτρο μπορεί να εφαρμοστεί χωρίς να δημιουργεί νομικές ή λειτουργικές συγκρούσεις με το ευρωπαϊκό πλαίσιο**», προσέγγιση η οποία ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, λαμβανομένου υπόψη ότι το εφαρμοστέο νομικό πλαίσιο εγείρει σύνθετα ζητήματα συμβατότητας (βλέπετε σημείο 8) και ενδέχεται να δημιουργήσει συνθήκες νομικής αβεβαιότητας στο πλαίσιο της συμμόρφωσης με την ισχύουσα ενωσιακή νομοθεσία. Η αβεβαιότητα αυτή δύναται να οδηγήσει τους παρόχους μέσω κοινωνικής δικτύωσης και άλλων πλατφορμών στην επιδίωξη παραπομπής προδικαστικών ερωτημάτων ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γεγονός που ενδέχεται να προκαλέσει καθυστερήσεις στην εφαρμογή του μέτρου, να εντείνει τη νομική ασάφεια και να οδηγήσει σε ελλιπή πρακτική προστασία των χρηστών. Εξάλλου, από αυτές τις προκλήσεις ανακύπτει και η υποχρέωση του Ελληνικού Κράτους [να αναρτήσει](#) το σχετικό Σχ. Νόμου στο πλαίσιο της διαδικασίας TRIS στην σχετική πλατφόρμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Κατα δεύτερον, με την προτεινόμενη νομοθετική πρωτοβουλία «απαγορεύεται η πρόσβαση σε επιγραμμικές υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης (online social media)». Το ενωσιακό νομικό πλαίσιο ορίζει στον Κανονισμό για τις Αγορές στον Ψηφιακό Τομέα (Κανονισμός DMA) την έννοια της «επιγραμμικής υπηρεσίας κοινωνικής δικτύωσης» ως εξής «πλατφόρμα που επιτρέπει στους τελικούς χρήστες να συνδέονται και να επικοινωνούν μεταξύ τους, να ανταλλάσσουν περιεχόμενο και να ανακαλύπτουν άλλους χρήστες και περιεχόμενο μέσω πολλαπλών συσκευών και, ιδίως, μέσω συζητήσεων, αναρτήσεων, βίντεο και συστάσεων». Ο εν λόγω ορισμός έχει δεσμευτικό χαρακτήρα, ήτοι τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, δεν δύνανται να παρεκκλίνουν από αυτόν. Σε αντίθεση με [δημοσιεύματα](#) στον τύπο περί ύπαρξης κλειστής και δυναμικής λίστας συγκεκριμένων πλατφορμών κοινωνικής

δικτύωσης, στις οποίες θα εφαρμοστεί το μέτρο (προσέγγιση η οποία θα μπορούσε να εγείρει πρόσθετα ζητήματα συμβατότητας με το ενωσιακό δίκαιο), ούτε το Δελτίο Τύπου ούτε το κείμενο ερωτοαπαντήσεων του Υπουργείου Υγείας περιλαμβάνουν σχετική επίσημη αναφορά. Η ίδια προσέγγιση αποτυπώνεται και στο κείμενο του Σχ. Νόμου που [έχει αναρτηθεί](#) στην πλατφόρμα TRIS από την Ελληνική Κυβέρνηση, καθώς στα προτεινόμενα Άρθρα 3 και 4 γίνεται αντιληπτό ότι η ρύθμιση αφορά οριζόντια κάθε πάροχο επιγραμμικών υπηρεσιών κοινωνικής δικτύωσης, χωρίς διακρίσεις.

Κατά συνέπεια, εφόσον το μέτρο προορίζεται να έχει οριζόντια εφαρμογή στο σύνολο των πλατφορμών κοινωνικής δικτύωσης, καταλαμβάνει αδιακρίτως και αποκεντρωμένες επιγραμμικές πλατφόρμες του λεγόμενου Fediverse, όπως το Mastodon ή το PixelFed. Οι πλατφόρμες αυτές λειτουργούν βάσει διαφορετικού επιχειρηματικού και τεχνολογικού μοντέλου σε σχέση με τα κυρίαρχα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δεν βασίζονται σε κεντρική εταιρική δομή και, κατά κανόνα, δεν αξιοποιούν τεχνικές και σχεδιαστικές πρακτικές που ενισχύουν την εθιστική χρήση.

Υπό το πρίσμα αυτό, η υπαγωγή τους στο ίδιο κανονιστικό πλαίσιο με πλατφόρμες όπως το TikTok, το Facebook, το Instagram, το Snapchat ή το X εγείρει ζητήματα αναλογικότητας και κανονιστικής διαφοροποίησης. Παράλληλα, λόγω της αποκεντρωμένης φύσης τους (καθόσον δεν ανήκουν σε ενιαίο νομικό πρόσωπο, αλλά αποτελούνται από πλήθος ανεξάρτητων διακομιστών που διαχειρίζονται επιμέρους κοινότητες) ανακύπτουν και ουσιώδεις πρακτικές δυσχέρειες ως προς την εφαρμογή και επιβολή του μέτρου.

Επίσης, με βάση τον DMA η «υπηρεσία πλατφόρμας διαμοιρασμού βίντεο» είναι διακριτή από την υπηρεσία «επιγραμμικής υπηρεσίας κοινωνικής δικτύωσης», οπότε πλατφόρμες όπως το YouTube δεν αποτελούν με τη νομική έννοια του όρου μέσα κοινωνικής δικτύωσης, και επομένως η Ελληνική Κυβέρνηση έχει επιλέξει να μην τις εντάξει στην προτεινόμενη ρύθμιση. Το ίδιο ξεκαθαρίζει και ο κ. Παπαστεργίου στη Συνέντευξη Τύπου που έλαβε χώρα στο πλαίσιο παρουσίασης του μέτρου (σε ερώτηση του δημοσιογράφου κ.Μαλλά από CNN Greece στα [52:00 επόμενα](#)), ενώ η ίδια προσέγγιση ακολουθείται και στο Σχ. Νόμου που [δημοσιεύθηκε](#) στην πλατφόρμα TRIS. Επομένως, καθώς το μέτρο, με βάση το Άρθρο 1 του Σχ. Νόμου, αποσκοπεί στην προστασία της ψυχικής υγείας θα πρέπει να αποσαφηνιστεί ο λόγος για τον οποίο συγκεκριμένες πλατφόρμες εξαιρούνται και να αιτιολογηθεί η απόφαση αυτή με βάση ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα, τα οποία απουσιάζουν από τις ανακοινώσεις του Ελληνικού Κράτους.

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι και τα δύο είδη επιγραμμικών πλατφορμών (δηλαδή τόσο εκείνες που αφορούν κοινωνικά δίκτυα, όσο και εκείνες που αφορούν διαμοιρασμό βίντεο) δεσμεύονται από τις υποχρεώσεις του Άρθρου 28 του Κανονισμού για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες (DSA), εφόσον απευθύνονται και σε παιδιά. Στο άρθρο 28 μάλιστα, ουσιαστικά βασίζεται και η νομοθετική πρωτοβουλία του Ελληνικού Κράτους. Επομένως, η στόχευση σε πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, και όχι πλατφόρμες διαμοιρασμού βίντεο, αποτελεί επιλογή της Ελληνικής Κυβέρνησης, η οποία θα πρέπει να επεξηγηθεί.

(8) Υποχρέωση συμμόρφωσης με το ισχύον ενωσιακό έννομο πλαίσιο

Είναι σημαντικό να αναδείξουμε ότι δυστυχώς δεν υπάρχει σαφήνεια αναφορικά με το περιεχόμενο, αλλά και την υποχρεωτικότητα του προτεινόμενου μέτρου. Ειδικότερα, στο [Δελτίο Τύπου και στο έγγραφο ερωτοαπαντήσεων](#) που δημοσίευσε το Υπουργείο Υγείας, έγινε αντιληπτό ότι από τον Ιανουάριο του 2027 οι πλατφόρμες θα υποχρεωθούν να προχωρήσουν σε ένα σενάριο επανεπαλήθευσης ηλικίας όλων των λογαριασμών στην Ελλάδα, έτσι ώστε λογαριασμοί με δηλωμένη ηλικία διαφορετική της πραγματικής και κάτω των ορίων που έχουν τεθεί, να αποκλειστούν από τη χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης και να υποχρεωθούν σε επαλήθευση μέσω εργαλείου τύπου Kids Wallet. Ωστόσο, [στις δηλώσεις](#) που παραχώρησε στην ίδια Συνέντευξη Τύπου ο κ. Παπαστεργίου αναφέρεται ότι δεν θα υπάρχει τελικά καμία σχετική υποχρέωση προς τις πλατφόρμες για χρήση του Kids Wallet (στα 24:40 επόμενα και 49:17 επόμενα).

Εντέλει, στο Σχ. Νόμου που κοινοποιήθηκε από την Ελληνική Κυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 8 Μαΐου και δημοσιεύθηκε στην Πλατφόρμα TRIS στις 12 Μαΐου, αναφέρει στο Άρθρο 4, παρ.3 ότι «Οι πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών που παρέχουν επιγραμμικές υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης εφαρμόζουν κατάλληλες, αναλογικές και αξιόπιστες μεθόδους επαλήθευσης της ηλικίας, συμπεριλαμβανομένης της ισοδύναμης λύσης επαλήθευσης της ηλικίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία ενσωματώνεται στην εφαρμογή «Gov.gr Wallet» του άρθρου 80 του ν. 4954/2022 (Α' 136) και στην εφαρμογή «Kids Wallet» του άρθρου 80Α του ν. 4954/2022, με σκοπό τον περιορισμό της πρόσβασης σε χρήστες που δεν έχουν συμπληρώσει το προβλεπόμενο στην παρ. 1 όριο ηλικίας», δηλαδή τα 15 έτη. Επίσης, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του ίδιου Άρθρου «Οι πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών που παρέχουν επιγραμμικές υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης **δύνανται** να συμπληρώνουν τις τεχνικές επαλήθευσης της ηλικίας με μεθόδους εκτίμησης της ηλικίας, όταν κρίνεται απαραίτητο για τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου ιδιωτικότητας, ασφάλειας και προστασίας των ανηλίκων». Επομένως, θα πρέπει να κριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε πρώτη φάση, εάν το προτεινόμενο μέτρο δημιουργεί νέες υποχρεώσεις για τις πλατφόρμες, ή εάν η παράγραφο 3 του Άρθρου 4, αναδιατυπώνει απλώς τις ήδη υπάρχουσες υποχρεώσεις που ανακύπτουν από το Άρθρο 28 παρ.1 και το Άρθρο 35 παρ. 1, περ ι, του DSA. Σε κάθε περίπτωση, η παράγραφος 4 του Άρθρου 4 του Σχ. Νόμου δεν δημιουργεί καμία πραγματική υποχρέωση, καθώς εμπεριέχει τον όρο «δύνανται», και άρα αποτελεί προτεινόμενο μέτρο αυτορρύθμισης, χωρίς καμία δεσμευτική ισχύ.

Οφείλουμε να υπογραμμίσουμε ότι ανάλογα τη φύση της υποχρέωσης, εγείρονται ζητήματα συμβατότητας με τον DSA καθώς και με την Οδηγία 2000/31 (e-Commerce Directive), η οποία βρίσκεται σε ισχύ παράλληλα με τις διατάξεις του DSA, όπως έχει ερμηνευθεί από πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ). Σχετικούς προβληματισμούς έχουν εγείρει και νομοθέτες άλλων Κρατών-Μελών, όπως εκείνοι στην [Γαλλία](#) και στην [Γερμανία](#), που συζητούνται παρόμοιες νομοθετικές πρωτοβουλίες.

Ειδικότερα, η πρώτη πρόκληση συμβατότητας την εθνικής προτεινόμενης νομοθεσίας είναι σχετική με την ίδια την αποστολή του DSA. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η αιτιολογική σκέψη 9 του DSA, τα κράτη μέλη δεν θα πρέπει να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ πρόσθετες εθνικές απαιτήσεις για τα θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού, εκτός εάν τούτο προβλέπεται ρητά, καθόσον αυτό θα έθιγε την άμεση και ομοιόμορφη εφαρμογή των πλήρως εναρμονισμένων κανόνων που ισχύουν για τους παρόχους ενδιάμεσων υπηρεσιών.

Επομένως, τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να θεσπίζουν εθνικές διατάξεις σε τομείς πλήρους εναρμόνισης οι οποίες επιδιώκουν τους ίδιους σκοπούς με τον DSA, καθόσον τούτο θα υπονόμει την άμεση και ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων που διέπουν τους παρόχους στην ενιαία ψηφιακή αγορά. Ωστόσο, η νομοθετική πρωτοβουλία του Ελληνικού κράτους εδράζεται στο Άρθρο 28 DSA, χωρίς αυτό να προβλέπει ρητά ότι τα Κράτη-Μέλη μπορούν να θεσπίζουν πρόσθετες σχετικές εθνικές απαιτήσεις σχετικά. Αντιθέτως, το Άρθρο 28 του DSA χαρακτηριστικά αναφέρει ότι οι πάροχοι επιγραμμικών πλατφορμών υποχρεούνται να απέχουν από την προβολή διαφημίσεων βάσει κατάρτισης προφίλ μόνον όταν διαθέτουν εύλογη βεβαιότητα ότι ο αποδέκτης της υπηρεσίας είναι ανήλικος. Ωστόσο, δεν είναι υποχρεωμένοι να επεξεργάζονται πρόσθετα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα προκειμένου να αξιολογούν κατά πόσον ο αποδέκτης της υπηρεσίας είναι ανήλικος, πόσο μάλλον κάτω των 15 ετών στην περίπτωση της προτεινόμενης ρύθμισης του Ελληνικού Κράτους. Πράγματι, όταν οι πλατφόρμες γνωρίζουν, εκτιμούν ή έχουν εύλογη υπόνοια ότι ο χρήστης είναι κάτω των 18 ετών, οφείλουν να λαμβάνουν κατάλληλα και αναλογικά μέτρα για τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας. Όμως, στο πλαίσιο αυτό, η επαλήθευση ηλικίας συνιστά ένα από τα ενδεικτικά μέτρα του άρθρου 35 του DSA και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αποτελέσει αυτοτελή νομική υποχρέωση των πλατφορμών, και μάλιστα για την ηλικία των 15 ετών, όπως φαίνεται να εισάγεται από τις προτεινόμενες διατάξεις του Ελληνικού Κράτους με βάση το κείμενο του Δελτίου Τύπου, των δημοσιευμένων ερωτοαπαντήσεων και το Σχ. Νόμου που αναρτήθηκε στην πλατφόρμα TRIS. Άρα, εάν το μέτρο έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα για τις πλατφόρμες η Ελλάδα θα έχει θεσπίσει πρόσθετες εθνικές απαιτήσεις για θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού, και ειδικότερα στα Άρθρα 28 και 35 αυτού, ερχόμενη σε αντίθεση με την ενωσιακή νομοθεσία.

Επεξηγώντας περαιτέρω, το βασικό μοντέλο του DSA αφορά τη διαχείριση συστημικών κινδύνων και όχι την απαγόρευση συγκεκριμένων κατηγοριών χρηστών με βάση την ηλικία τους. Συγκεκριμένα, οι πλατφόρμες υποχρεούνται να διενεργούν αξιολογήσεις προκειμένου να εντοπίζουν και να μετριάσουν τους συστημικούς κινδύνους που απορρέουν από τις υπηρεσίες τους (άρθρα 34–35), ενώ παράλληλα οφείλουν να διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας της ιδιωτικότητας, ασφάλειας και προστασίας των παιδιών (άρθρο 28 παρ. 1). Μάλιστα, η εν λόγω υποχρέωση ήδη επιβάλλεται από την Επιτροπή, μέσω προκαταρκτικών πορισμάτων για διάφορες πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης. Άρα, η επιβολή εκ των προτέρων απαγόρευσης της εισόδου παιδιών κάτω των 15 ετών στις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, μέσω επαλήθευσης ηλικίας, ουσιαστικά καταργεί τα κίνητρα των πλατφορμών να δημιουργούν ασφαλή περιβάλλοντα για παιδιά και υπονομεύει το έργο επιβολής του DSA από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς και την άμεση και ομοιόμορφη εφαρμογή των πλήρως εναρμονισμένων κανόνων του.

Η δεύτερη πρόκληση συμβατότητας με το ενωσιακό δίκαιο είναι σχετική με το Άρθρο 3 της Οδηγίας 2000/31, το οποίο βρίσκεται σε πλήρη ισχύ. Πιο συγκεκριμένα, με βάση την αρχή της χώρας προέλευσης που προβλέπεται στο εν λόγω άρθρο, το κράτος, όπου ο φορέας μίας υπηρεσίας κοινωνίας πληροφοριών είναι εγκατεστημένος, είναι υπεύθυνο για την νομιμότητα της δραστηριότητας της. Ως εκ τούτου, οι δραστηριότητες τις εκάστοτε πλατφόρμας, πέρα από το ενωσιακό δίκαιο, διέπονται από το δίκαιο του κράτους, όπου είναι εγκατεστημένες. Τα κράτη μέλη, οφείλουν να μην επιβάλλουν περιορισμούς στις υπηρεσίες κοινωνίας της πληροφορίας, που προέρχονται από άλλο κράτος μέλος, αλλά να εμπιστεύονται τις εθνικές νομοθεσίες των υπολοίπων κρατών και να εφαρμόζουν την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης. Δεδομένου του ότι καμία από τις πλατφόρμες που αφορά η προτεινόμενη ρύθμιση δεν είναι εγκατεστημένη στην Ελλάδα, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι υπάρχει παραβίαση των δύο αρχών αυτών σε περίπτωση υιοθέτησης της προτεινόμενης εθνικής ρύθμισης.

Βέβαια, η Οδηγία 2000/31 προβλέπει σχετικές εξαιρέσεις, κατά τις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν σχετικά νομοθετικά μέτρα σε εθνικό επίπεδο. Πρέπει όμως να ισχύουν 3 προϋποθέσεις σωρευτικά για τα μέτρα αυτά: (1) να είναι αναγκαία ή για τη δημόσια τάξη, ιδίως την πρόληψη, έρευνα, διαπίστωση και δίωξη εγκλημάτων, στα οποία περιλαμβάνονται η προστασία των ανηλίκων και η καταπολέμηση της πρόκλησης μίσους λόγω φυλής, φύλου, θρησκείας ή εθνικότητας, καθώς και οι παραβιάσεις της ανθρώπινης αξιοπρέπειας που αφορούν μεμονωμένα πρόσωπα, ή για την προστασία της δημόσιας υγείας, ή για τη δημόσια ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένης της προάσπισης της εθνικής ασφάλειας και άμυνας, ή για την προστασία του καταναλωτή, περιλαμβανομένου και του επενδυτή, (2) να στρέφονται κατά μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας η οποία βλάπτει τους στόχους που αναφέρονται στο σημείο «(1)», ή συνιστά σοβαρό κίνδυνο που απειλεί να βλάψει τους προαναφερόμενους στόχους του σημείου «(1)» και (3) να είναι αναλογική προς τους στόχους αυτούς.

Ωστόσο, στην περίπτωση του υπό εξέταση ελληνικού εθνικού μέτρου δεν συντρέχει σωρευτικά η πλήρωση των ανωτέρω τριών κριτηρίων. Ειδικότερα, το προτεινόμενο μέτρο δεν πληροί το υπ' αριθ. (1) κριτήριο, καθόσον αποσκοπεί πρωτίστως στη διασφάλιση της ευημερίας των ανηλίκων και στην προστασία τους από τεχνικές και σχεδιαστικές πρακτικές που ενισχύουν εθιστικές συμπεριφορές. Ως εκ τούτου, δεν δύναται να θεωρηθεί ως αναγκαίο μέτρο για λόγους δημόσιας τάξης, και δε για σκοπούς πρόληψης ή δίωξης εγκλημάτων προς προστασία των ανηλίκων ή για την προστασία της δημόσιας υγείας, ή για τη δημόσια ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένης της προάσπισης της εθνικής ασφάλειας και άμυνας, ή για την προστασία του καταναλωτή, περιλαμβανομένου και του επενδυτή.

Αναφορικά με τα έτερα κριτήρια, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει, μέσω της πάγιας νομολογίας του, και ιδίως με την απόφασή του στην υπόθεση C-376/22, παράσχει ειδικότερες ερμηνευτικές κατευθύνσεις. Ειδικότερα, ακόμη και σε περίπτωση πλήρωσης του υπ' αριθ. (1) κριτηρίου, ο βαθμός ελέγχου που εφαρμόζεται παραμένει ιδιαιτέρως αυστηρός, ακόμη και ως προς εθνικές ρυθμίσεις που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση παράνομου περιεχομένου στο διαδίκτυο. Κατά τη νομολογία αυτή, τα κράτη μέλη δεν δύνανται να επιβάλλουν σε παρόχους υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, εγκατεστημένους σε έτερο κράτος μέλος, γενικές και αφηρημένες υποχρεώσεις, καθόσον τούτο θα αντέβαινε στην αρχή του κράτους προέλευσης

και θα συνεπαγόταν την εκ νέου εισαγωγή περιορισμών στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών εντός της εσωτερικής αγοράς.

Οι ανωτέρω προκλήσεις συμμόρφωσης εκτιμάται ότι θα ωθήσουν τόσο τους παρόχους υπηρεσιών κοινωνικής δικτύωσης στους οποίους θα εφαρμοστεί το μέτρο όσο και λοιπούς ενδιαφερόμενους φορείς στην επιδίωξη υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων ενώπιον του Δικαστήριου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εξέλιξη αυτή είναι ικανή να επιτείνει τη νομική αβεβαιότητα και να υπονομεύσει την αποτελεσματική πρακτική προστασία των χρηστών.

Τέλος, πρέπει να τονίσουμε ότι στην ενωσιακή έννομη τάξη, και στην Ελλάδα, διαθέτουμε νομικό πλαίσιο το οποίο όμως δεν εφαρμόζεται επαρκώς. Ήδη από το 2019 στην Ελλάδα, με την εφαρμογή των διατάξεων του Άρθρου 8 GDPR στο Άρθρο 21 του Ν.4624/2019 τα παιδιά κάτω των 15 ετών απολαύουν αυξημένης προστασίας ως προς την επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων στο πλαίσιο υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, όταν η επεξεργασία στηρίζεται στη συγκατάθεσή. Ωστόσο, στην πράξη, μεγάλες εταιρείες ψηφιακών πλατφορμών από την ημερομηνία εφαρμογής του GDPR (Μάιος 2018) έχουν συστηματικά επιδιώξει τη μετατόπιση της νομικής βάσης επεξεργασίας, επιλέγοντας το έννομο συμφέρον ή την εκτέλεση σύμβασης, προκειμένου να παρακάμψουν τις σχετικές υποχρεώσεις προστασίας, παραβιάζοντας τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου. Αντίστοιχα, οι ειδικές εγγυήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 28 του Κανονισμού για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες (DSA), σχετικά με την προστασία όλων των ανηλίκων (δεν υπάρχει διαφοροποίηση ανά ηλικιακή ομάδα παιδιών) παραμένει περιορισμένη και αναποτελεσματική.

Αντί να εισάγονται νέα νομοθετικά μέτρα αμφίβολης εφαρμογής, το Ελληνικό Κράτος στην προσπάθεια του να ενισχύσει την προστασία των παιδιών στο διαδίκτυο, θα μπορούσε να πρωταγωνιστήσει στην απόρριψη των πακέτων Digital Omnibus και Digital Omnibus on AI, τα οποία εμπεριέχουν διατάξεις που αποδυναμώνουν σημαντικά το πλαίσιο προστασίας των χρηστών στον ψηφιακό χώρο. Υπενθυμίζουμε ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες αξιοποίησαν εμπορικές διαπραγματεύσεις και ιδίως δασμολογικά μέτρα [ως εργαλείο επιρροής](#) επί της ρυθμιστικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα των ψηφιακών υπηρεσιών και της προστασίας προσωπικών δεδομένων, σε συνέχεια και της [άσκησης πιέσεων](#) από μεγάλες τεχνολογικές επιχειρήσεις που εδρεύουν εκεί.

(9) Προκλήσεις Κυβερνοασφάλειας

Πρόσφατες εξελίξεις αναδεικνύουν ότι οι εφαρμογές ψηφιακής ταυτότητας και επαλήθευσης ηλικίας συνοδεύονται από σημαντικές προκλήσεις κυβερνοασφάλειας και τεχνικά κενά. Ενδεικτικά, λίγες μόνο ώρες μετά την [ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής](#) για τη δική της νέα εφαρμογή επαλήθευσης ηλικίας, ειδικοί υπολογιστών [μιλώντας στο POLITICO](#) διατύπωσαν σειρά ζητημάτων σχετικά με τον σχεδιασμό και το επίπεδο κυβερνοασφάλειας της εφαρμογής, γεγονός που υποδηλώνει σοβαρές αδυναμίες και προκλήσεις για διαρροή ευαίσθητων δεδομένων αλλά και κλοπή ταυτότητας.

Κρίσιμη ευπάθεια εντοπίστηκε πρόσφατα και στην ελληνική εφαρμογή ψηφιακού πορτοφολιού Gov.gr Wallet, με τον Ανδρόνικο Κουτρομπέλη, πτυχιούχο του τμήματος

Πληροφορικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και συνιδρυτή του FactReview, να ενημερώνει την Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας ευθύς αμέσως μετά τον εντοπισμό της, όπως αναδεικνύει σε [σχετικό ρεπορτάζ to inside story](#) και της δημοσιογράφου Ελίζας Τριανταφύλλου. Η ευπάθεια υπήρχε από τον Σεπτέμβριο του 2025 έως και τις 22 Απριλίου 2026, παρότι οι αρμόδιοι είχαν ενημερωθεί για το κενό από τις 30 Μαρτίου. Φαίνεται πως είχε διαφύγει των ελέγχων του ιδιοκτήτη του συστήματος, δηλαδή του υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Τεχνητής Νοημοσύνης, για περισσότερους από έξι μήνες. Τόσο ο εντοπισμός της ευπάθειας από ένα εξωτερικό, τρίτο μέρος, όσο και η καθυστέρηση στο κλείσιμό της εγείρουν ερωτήματα για το τι είδους έλεγχοι ασφαλείας γίνονται και από ποιους στα κρίσιμα παραδοτέα λογισμικού στο Υπουργείο.

Παράλληλα, ευρύτερα παραδείγματα διαρροών δεδομένων σε συστήματα επαλήθευσης ταυτότητας καταδεικνύουν τους αυξημένους κινδύνους για την ασφάλεια και την προστασία προσωπικών δεδομένων των χρηστών, όπως υποστηρίζουν με επιστολής τους **περισσότεροι από 400 ακαδημαϊκοί και επιστήμονες πληροφορικής**, στην οποία έχει ήδη γίνει σχετική αναφορά και ανωτέρω. Η αξιοπιστία οποιασδήποτε αξιολόγησης ασφαλείας προϋποθέτει τη διαθεσιμότητα του πηγαίου κώδικα του Kids Wallet σε καθεστώς ανοιχτού λογισμικού και τη δυνατότητα ελέγχου από φορείς εκτός κρατικών αρχών.

Συνεπώς, πριν από την προώθηση της ευρείας και ιδίως υποχρεωτικής χρήσης τέτοιων εργαλείων, καθίσταται αναγκαία η ενδελεχής και ανεξάρτητη αξιολόγηση της ασφαλείας και της αξιοπιστίας τους, ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν δημιουργούνται νέοι, συστημικοί κίνδυνοι για τα δικαιώματα των πολιτών.

(10) Ανάγκη ουσιαστικής έμφασης σε εναλλακτικές λύσεις

Πριν από την ολοκλήρωση της παρούσας επιστολής, κρίνουμε σκόπιμο να επισημάνουμε ότι η ενίσχυση της εκπαίδευσης και του ψηφιακού γραμματισμού δύναται να αποτελέσει πρόσφορη και αναλογική εναλλακτική έναντι οριζόντιων περιοριστικών μέτρων. Ειδικότερα, θεωρούμε απολύτως αναγκαία την ανάπτυξη εκπαιδευτικών παρεμβάσεων στο σχολικό πλαίσιο, οι οποίες θα καλλιεργούν τον ψηφιακό εγγραμματισμό και την κριτική σκέψη, την αίσθηση ευθύνης και την αυτορρύθμιση, την ενσυναίσθηση και τις κοινωνικές δεξιότητες, τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και την ψυχική ανθεκτικότητα των παιδιών. Εξίσου κρίσιμη είναι η ενημέρωση, εκπαίδευση και υποστήριξη των γονέων και των συλλόγων γονέων, ώστε να αναπτύξουν τις αναγκαίες δεξιότητες για να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις προκλήσεις της ψηφιακής εποχής. Επομένως, στο πλαίσιο αυτό, η ανάπτυξη και η υλοποίηση στοχευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τόσο εντός του σχολικού περιβάλλοντος όσο και σε επίπεδο οικογένειας, συνιστούν ένα ήπιο αλλά αποτελεσματικό μέσο πρόληψης, με καλύτερα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα για την προστασία των ατόμων. Αντιθέτως, το προτεινόμενο μέτρο φαίνεται να στερείται μιας τέτοιας πολυεπίπεδης προσέγγισης, η οποία θα περιλάμβανε την εκπαίδευση των παιδιών, καθώς και την προώθηση, εκ μέρους της Πολιτείας, οργανωμένων εκστρατειών ενημέρωσης, ικανών να ενισχύσουν την κριτική στάση των παιδιών και να υποστηρίξουν ουσιαστικά τη γονική καθοδήγηση.

Παράλληλα, θα μπορούσε εναλλακτικώς να εξεταστεί η βελτιστοποίηση και ευρύτερη αξιοποίηση υφιστάμενων μηχανισμών γονικού ελέγχου, όπως το Kids Wallet, με στόχο την αύξηση του

ποσοστού υιοθέτησής τους σε σχέση με τα σημερινά επίπεδα. Οι εν λόγω μηχανισμοί, όταν εφαρμόζονται με τη συναίνεση και τη συνεργασία των παιδιών, ενισχύουν την προστασία τους, επιτρέποντας ταυτόχρονα την προσαρμογή των περιορισμών στις ιδιαίτερες ανάγκες και το επίπεδο ωριμότητάς τους.

Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η αποτελεσματικότητά τους προϋποθέτει αφενός ότι το ίδιο το διαδικτυακό περιβάλλον έχει καταστεί λιγότερο τοξικό, εθιστικό και χειριστικό, και αφετέρου την πρόσβαση σε κατάλληλες «έξυπνες» συσκευές και επαρκή ψηφιακό γραμματισμό, προϋποθέσεις που δεν πληρούνται καθολικά, γεγονός που ενδέχεται να περιορίζει την πρακτική τους εφαρμογή και να δημιουργεί άνισες συνθήκες προστασίας.